

Jaakko Haikonen

24.2.2026

Suuri valiokunta
Eduskunta
SuV@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntijalausunto SuV 25.2.2026 klo 12.00

STTK:n lausunto rahoituskehyskokonaisuuteen (E 73/2025 vp) liittyvien valtioneuvoston kirjelmien U 70/2025 vp, U 73/2025 vp, U 74/2025 vp pohjalta

E 73/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028–2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi; E-kirje

- rahoituskehysten kasvattaminen vastuullisesti yhteisiin tavoitteisiin,
- sosiaalisen Euroopan vahvistamista ESR+ -rahoituksen turvaamisella,
- omien varojen kunnianhimoista kehittämistä,
- ja EU:n lainarahoitteisten välineiden hyödyntämistä jäsenmaiden investointien tukemiseksi.

Rahoituskehystä kasvatettava vastauksena toimintaympäristön muutoksiin

STTK katsoo, että komission esitys rahoituskehysten kasvattamisesta on perusteltu ja tarpeellinen. Komission ehdottama kokonaistaso 1 893 miljardia euroa vuoden 2025 hinnoin (1,35 % EU:n BKTL:stä) on mittava, mutta heijastaa muuttunutta geopolittista tilannetta ja uusia yhteisiä vastuita, kuten Ukrainan tukemista, puolustuksen vahvistamista ja vihreän siirtymän edistämistä.

Jos nykykauden (2021–2027) rahoituskehykseen sisällytetään myös elpymisväline, on sen kokonaistaso ollut noin 1,7 prosenttia EU:n BKTL:stä. Tästä näkökulmasta tuleva rahoituskehys on vain maltillisesti nykyistä suurempi. STTK katsoo, että Suomen ei tule vastustaa kehystason kasvattamista, sillä EU:n yhteiset investoinnit ja kriisivalmiuden vahvistaminen ovat myös Suomen etujen mukaisia.

Rahoituskehysasetuksessa ehdotettu nelijakoinen rakenne on selkeämpi kuin nykyinen seitsemän otsakkeen malli. STTK pitää myönteisenä, että kilpailukyky, sosiaalinen koheesio ja hallinnon kehittäminen kytketään tiiviimmin toisiinsa. Samalla on kuitenkin varmistettava, ettei yksinkertaistaminen johda sosiaalisen Euroopan painoarvon heikkenemiseen.

Jaakko Haikonen

24.2.2026

Työelämä ja sosiaalinen ulottuvuus varmistettava uudessa rakenteessa

STTK pitää tärkeänä, että EU:n budjetissa säilyy riittävät resurssit työelämän kehittämiseen, sosiaaliseen osallisuuteen ja osaamisen vahvistamiseen. Komission esityksessä ESR+ -rahoitus on sisällytetty uuteen, laajempaan kokonaisuuteen ilman selkeää turvattua asemaa. Tämä voi johtaa siihen, että sosiaalisen osallisuuden ja työelämän kehittämisen tavoitteet joutuvat kilpailemaan muiden painopisteiden kanssa kansallisessa toimeenpanossa.

STTK esittää, että työelämän ja sosiaalisen ulottuvuuden rahoitukselle osoitetaan **selkeä korvamerkitty osuus** rahoituskehityksessä. NRP-suunnitelmiin sisältyvä 14 prosentin osuus sosiaalisille toimille on liian vähä ja riittämätön takaamaan työelämäpainotteisen politiikan jatkuvuutta.

Tutkimus- ja koulutusohjelmiin – kuten **Erasmus+** ja **Horisontti Eurooppa** – kohdistuvat panostukset ovat kannatettavia. Niillä on suora yhteys kilpailukykyyn, osaamisen ja nuorten liikkuvuuden edistämiseen. STTK tukee myös uuden **kilpailukykyrahaston** perustamista, mikäli se koordinoi tehokkaasti jäsenmaiden toimia, ehkäisee haitallista valtiontukikilpailua ja kohdistaa tuet aidosti vaikuttaviin hankkeisiin.

EU:n varojen kytkeminen **oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen** on tärkeä osa vastuullista varainhoitoa. STTK korostaa, että EU-rahoituksen saannin ehtona tulisi olla myös **vastuullinen työnantajapolitiikka**, jossa varmistetaan oikeudenmukainen palkkaus, yhdenvertainen kohtelu ja työehtosopimusten noudattaminen.

Lainarahoitteiset välineet vahvistavat EU:n kriisinkestävyyttä

Komission esittämä uusi **kriisimekanismi** ja **Catalyst Europe -väline** parantavat unionin kykyä vastata kriiseihin ja tukea jäsenmaiden uudistuksia. Kriisimekanismi mahdollistaisi lainojen myöntämisen jäsenmaille enintään 0,25 prosenttiin asti EU:n BKTL:stä (noin 350 mrd euroa). Catalyst Europe -välineen kokonaismäärä olisi arviolta 133 miljardia euroa. Nämä välineet eivät kasvata suoraan EU:n menoja, mutta ne vahvistavat rahoitusvakautta ja investointikykyä. STTK tukee ajatusta, että kriisimekanismin päätöksenteko perustuisi **määräenemmistöön**, mikä tehostaisi EU:n toimintaa hätätilanteissa.

Catalyst Europe -väline tukee **NRP-suunnitelmien** toimeenpanoa ja on tärkeä osa uusien taloussääntöjen soveltamista. Koska EU:n yhteisrahoittamat ohjelmat eivät sisälly jäsenmaiden menouraan, väline tukee investointien ja rakenneuudistusten toteuttamista myös kiristyneessä finanssipoliittisessa ympäristössä.

Jaakko Haikonen

24.2.2026

Omien varojen kehittäminen on välttämätöntä

Komission ehdotus omien varojen järjestelmäksi on laaja ja kunnianhimoinen. Nykyisten tulojen lisäksi komissio ehdottaa viittä uutta omien varojen lähdettä:

- **päästökauppatulot (ETS)**
- **hiilirajamekanismi (CBAM)**
- **elektroniikkajäte (e-waste)**
- **tupakan valmistevero (TEDOR)**
- **suurten yritysten liikevaihtoon perustuva maksu (CORE)**

Uusien omien varojen arvioitu kokonaistuotto on noin **407 miljardia euroa** kaudella 2028–2034. Tämä vastaa pitkälti rahoituskehityksen euromääräistä kasvua. STTK kannattaa vahvasti EU:n omien varojen lisäämistä, sillä se vähentäisi tarvetta kasvattaa jäsenvaltioiden maksuosuuksia ja parantaisi EU:n rahoituksen kestävyyttä.

STTK katsoo, että omien varojen kehittämisessä on syytä olla **nykyistä kunnianhimoisempi**. Pitkän aikavälin tavoitteena tulee olla EU:n talousarvion rahoittaminen ensisijaisesti omilla varoilla, ei jäsenmaksuilla.

Samalla on huomionarvoista, että tullien kantopalkkion alentaminen ja muovimaksun korottaminen alentavat Suomen maksuosuutta – tämä on Suomen kannalta myönteinen elementti.

Johtopäätökset

STTK pitää komission ehdotusten päälinjauksia kannatettavina ja katsoo, että EU:n on välttämätöntä kasvattaa talousarviotaan vastatakseen yhteisiin haasteisiin: turvallisuuteen, ilmastokriisiin, osaajapulaan ja geopolitiittiseen epävakauteen. Samalla on varmistettava, että sosiaalinen ulottuvuus, työelämän kehittäminen ja oikeusvaltioperiaate säilyvät EU:n politiikan keskiössä.

Jaakko Haikonen

24.2.2026

U 70/2025 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan aluekehitysrahaston, mukaan lukien Euroopan alueellinen yhteistyö (Interreg), koheesiorahaston ja Euroopan sosiaalirahaston perustamisesta osana kansallista ja alueellista kumppanuussuunnitelmaa sekä aluekehityksen ja laadukkaisiin työpaikkoihin, osaamiseen ja sosiaaliseen osallisuuteen vuosiksi 2028–2034 myönnettävän unionin täytäntöönpanoedellytyksistä (koheesiopolitiikan asetusehdotukset 2028–2034)

Komissio on ehdotuksessaan linjannut, että tuleva EU:n monivuotinen rahoituskehys vuosille 2028–2034 olisi yksinkertaisempi, joustavampi ja tulosperusteisempi. Komissio ehdottaa vähennettäväksi niin ohjelmien kuin rahastojenkin määrää. STTK tukee tätä tavoitetta.

STTK yhtyy valtioneuvoston kantaan, että EU-rahoituksen painopisteiden priorisointi on välttämätöntä ja Suomen tavoitteiden arviointia tulee tehdä kokonaisvaltaisesti ja strategisesti. NRP-ohjelman sisällä riittävä joustavuus rahoituksen toimeenpanossa on tärkeää. STTK haluaa kuitenkin painottaa, että esimerkiksi nykyistä ESR+-rahoitusta ei ole kehyksessä turvattu sellaisenaan. Työelämän ja sosiaalisen osallisuuden edistämiseksi on turvattu 14 prosentin osuus, mikä ei kuitenkaan takaa niiden edistämistä, sillä ne kilpailevat kansallisesti muiden tavoitteiden kanssa. Suomen on huomioitava tämä omassa valmistelussaan.

STTK pitää valtioneuvoston tavoin välttämättömänä, että painotukset myös maatalouspolitiikkaan ovat mahdollisia.

Suomen itäisten ulkoraja-alueiden erityistilanne on valtioneuvoston kannassa otettu hyvin huomioon. Vaikka alueellisen koheesion edetessä tarve koheesiorahoitukselle vähenee, itäisen Suomen elinvoima ja sosioekonomiset haasteet kaipaavat jatkossakin huomiota rahoituskehyksessä.

STTK:n mielestä on haaste, että uudistus siirtää poliittiset jännitteet rahojenjaossa kansallisiksi. STTK pitää tärkeänä, että rakennerahastojen kautta jaettava rahoitus on jatkossakin mahdollisimman lähellä alueita ja sillä tuetaan entistä enemmän työllisyyden, osaamisen ja kasvun parantamista. STTK katsoo, että rahoitus olisi oikeusvaltioperiaatteen lisäksi kytkettävä vastuulliseen toimintaan, eli oikeudenmukaiseen palkkaukseen ja asiallisiin työehtoihin.

Jaakko Haikonen

24.2.2026

U 73/2025 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista (1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman ”Horisontti Eurooppa -asetus” perustamisesta vuosiksi 2028–2034, sen osallistumista ja tulosten levittämistä koskevien sääntöjen vahvistamisesta ja asetuksen (EU) 2021/695 kumoamisesta, (2) neuvoston päätökseksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman ”Horisontti Eurooppa” (2028–2034) täytäntöönpanoa koskevasta erityisohjelmasta, kyseiseen ohjelmaan osallistumista ja sen tulosten levittämistä koskevien sääntöjen vahvistamisesta sekä päätöksen (EU) 2021/764 kumoamisesta, (3) neuvoston asetukseksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmaa ”Horisontti Eurooppa” täydentävän Euroopan atomienergiayhteisön tutkimus- ja koulutusohjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2032, yhteisön osuudesta ITER-hankkeeseen ja asetuksen (Euratom) 2025/1304 kumoamisesta, (4) neuvoston asetukseksi Liettuassa sijaitsevan Ignalinan ydinvoimalaitoksen käytöstä poiston avustusohjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2034 ja asetuksen (EU) 2021/101 kumoamisesta ja (5) neuvoston asetukseksi välineen perustamisesta ydinturvallisuuteen liittyvää yhteistyötä ja ydinlaitosten käytöstä poistamista varten vuosiksi 2028–2034 ja asetusten (Euratom) 2021/100 ja (Euratom) 2021/948 kumoamisesta

Yleishuomiot

STTK:lle panostaminen työntekijöiden osaamiseen on keskeinen osa varautumista talouden ja työelämän muutokseen. STTK keskittyykin huomioissaan kirjelmässä mainitun Horisontti Eurooppa -ohjelman pilariin II; Kilpailukyky ja yhteiskunta. Kohdassa tavoitteeksi on kirjattu unionin kilpailukykyyn, avaruuden, turvallisuuden, puhtaan siirtymän, varautumisen ja resilienssin edistäminen. Lisäksi yhteiskuntaosan tutkimus- ja innovaatiotoimet käsittävät maailmanlaajuiset yhteiskunnalliset haasteet mm. demokraattisen arvojen vahvistamisen ja disinformaation torjumisen, sosioekonomisen murroksen, demografiset haasteet ja muuttoliikkeen hallinnan.

STTK korostaa, että Eurooppa voi kilpailla vain osaamisen avulla. Kuitenkin useimmissa jäsenmaissa, myös Suomessa, panostus työntekijöiden osaamiseen on jäänyt selvästi jälkeen tavoitteista sekä Euroopan unionin asettamista suosituksista jäsenmaille.

STTK suhtautuu puhtaaseen siirtymään teknologianeutraalisti. Vaikka siirtymä tapahtuu tällä hetkellä etenkin uusiutuvan energian lisäämisen kautta, katsomme että myös ydinvoimalla on merkittävä rooli puhtaassa siirtymässä. Lisäksi on huomioitava, että Suomella on hyvät mahdollisuudet ydinvoiman, etenkin pienydinvoiman kaupallistumisen osalta myös viennin lisäämiseen.

Jaakko Haikonen

24.2.2026

Osaamisen, tutkimuksen ja työturvallisuuden korostaminen

Kirjelmässä todetaan, että euratom tutkimus- ja koulutusohjelmilla on vahvistettu ydinturvallisuutta, säteilysuojelua, jätehuoltoa ja ydinsulkusopimuksen toimeenpanoa sekä edistetty fuusiotutkimusta ja ITER-hanketta, osaamisen ja tutkimusinfrastruktuurien kehittämistä. Kirjelmässä todetaan lisäksi Ignalina-ohjelman edistävän teknologista osaamista ja ydinturvallisuutta.

STTK pitää tärkeänä ja perusteltuna, että kirjelmässä korostetaan tutkimusyhteistyön ja osaamisen keskeistä merkitystä puhtaassa siirtymässä myös ydinenergian osalta. Lisäksi STTK on tyytyväinen siihen, että työntekijöiden turvallisuus tulee korostetusti huomioiduksi osana turvallisuuskysymyksiä.

U 74/2025 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan kilpailukykyrahaston perustamisesta, mukaan lukien puolustusalan tutkimuksen ja innovoinnin erityisohjelma

Yleishuomiot

STTK pitää perusteltuna, että EU korostaa kilpailukykyrahastolla pyrittävän koordinoitusti vastaamaan muiden kehittyneiden talouksien kilpailuun teknologian kehittämisessä, tutkimuksessa ja innovoinnissa, infrastruktuurin käyttöönotossa, markkinoiden dynaamisuudessa ja teollisessa kapasiteetissa.

STTK korostaa, että EU:n kilpailukykykompassi perustuu Mario Draghin Euroopan kilpailukyvyn tulevaisuudesta syksyllä 2024 laatimaan raporttiin, jossa mainituista keskeisistä viidestä tekijästä yksi on osaaminen ja laadukkaat työpaikat (sivu 2.).

STTK korostaa, että Eurooppa voi kilpailla vain osaamisen avulla. Kuitenkin useimmissa jäsenmaissa, myös Suomessa, panostukset osaamiseen ovat jääneet vajaiksi ja hallinnollisen taakan keventämisen politiikkatoimet ovat puolestaan ylikorostuneet.

Rahaston painopistealueet

Rahaston yleisenä tavoitteena olisi vahvistaa Euroopan kilpailukykyä. Kilpailukyvyn vahvistaminen olisi jaettu neljään politiikkaikkunaan; 1) puhdas siirtymä ja teollisuuden hiilenkäytöstä irtaantuminen, 2) terveys, bioteknologia, maatalous ja biotalous 3) digitaalinen johtoasema 4) resilienssi, turvallisuus, puolustusteollisuus ja avaruus.

STTK pitää valittuja painopistealueita hyvinä ja katsoo niiden tarjoavan Suomelle paljon taloudellisia mahdollisuuksia, kuten mainitaan myös kirjelmän kohdassa 5.4 Talouspoliittiset vaikutukset (sivu 15.).

Jaakko Haikonen

24.2.2026

Samalla STTK katsoo puolustusteollisuuteen ja vihreään siirtymään tehtävät panostukset Suomen ja Euroopan geopoliittisen aseman ja omavaraisuuden kannalta tärkeiksi.

Osaamisen kehittäminen

Kirjelmässä todetaan (sivu 2.) Euroopan kilpailukykyrahastoa koskevan ehdotuksen taustalla olevan komission tammikuussa 2025 antama tiedonanto EU:n kilpailukykykompassista, jolla pyritään luomaan EU:n taloudelle uutta dynamiikkaa ja vauhdittamaan talouskasvua. Kilpailukykykompassi perustuu puolestaan Mario Draghin Euroopan kilpailukyvyn tulevaisuudesta syksyllä 2024 laatimaan raporttiin. Yksi raportissa mainituista viidestä keskeisestä tekijästä on osaaminen ja laadukkaat työpaikat (sivu 2.).

STTK katsoo, että Suomen osalta osaamiseen tehtävät panostukset ovat jääneet aivan liian vähäiseksi Suomessa. Osaamispanostusten vähäisyys korostuu, koska digitaalinen ja puhdas siirtymä lisäävät sen tarvetta työelämässä. Samalla aikuiskoulutustuen lakkauttaminen on osaltaan vähentänyt osallistumista osaamisen päivittämiseen työuran aikana.

STTK pitää myönteisenä, että kirjelmän kohdassa "2 Ehdotuksen tavoite" todetaan osaamiseen panostamisen, osaamista koskevan tiedon hankinnan sekä täydennys- ja uudelleen koulutuksen olevan kilpailukykyrahaston keskeisiä tavoitteita (sivu 5.).

Valtioneuvoston kanta

STTK katsoo, että valtioneuvoston kannassa (kohta 10) on useita kannatettavia asioita, kuten puolustuksen ja kilpailukyvyn vahvistaminen ja etenkin pk-yritysten rahoituksen saatavuuden menettelyn yksinkertaistaminen.

Lisäksi STTK tukee rahoituksen lisäämisestä puhtaaseen siirtymään EU:n kilpailukyvyn ja omavaraisuuden vahvistamiseksi ja EU:n ilmastotavoitteiden tukemista rahoituskehyksellä.

Myös valtioneuvoston kannassa todetaan osaaminen keskeiseksi tekijäksi työelämän uudistumiskyvylle:

"Valtioneuvosto tunnistaa, että osaaminen on keskeinen tekijä niin työelämän kuin yhteiskunnan uudistumiskyvylle, ja vaatii vahvaa poikkihallinnollista yhteistyötä ja panostusta. Valtioneuvosto suhtautuu kuitenkin varauksellisesti sellaisiin uusiin rakenteisiin, jotka lisäävät hallinnollista taakkaa."

STTK ehdottaa kuitenkin kohdan täydentämistä ja muuttamista seuraavasti:

Valtioneuvosto tunnistaa, että osaaminen on keskeinen tekijä niin työelämän kuin yhteiskunnan uudistumiskyvylle, *joka korostuu etenkin tekoälyn lisääntymisen sekä puhtaan ja digitaalisen siirtymän aikana.*

Jaakko Haikonen

24.2.2026

*Lisäksi osaaminen on keskeisin tekijä Euroopan kilpailukyvyn kannalta.
Valtioneuvosto tukee merkittäviä lisäpanostuksia työntekijöiden osaamiseen
Euroopan kilpailukykyrahaston puitteissa.*

Lisätietoja: Jaakko Haikonen, asiantuntija, ilmasto- ja energiapolitiikka
jaakko.haikonen@sttk.fi
0400 273 385